

DHIMITER XHUVANI

8.11.2

24 97

■ Kur ndërrohen kohërat

■ Mbas dy vjetësh

■ Në prag të jetës

■ Në jetë

drama

8JH-2

2697

Dhimitër
Xhuvani

DRAMA

- Kur ndërrohen kohërat
- Mbas dy vjetësh
- Në prag të jetës
- Në jetë

SHTËPIA BOTUESE
«NAIM FRASHËRI»

VETAT:

KOSTANDINI	— i ati i Zafirës, plak shtatëdhjetëvjeçar
SOSIA	— e shoqja, plakë dhe ajo
ZAFIRA	— e bija, bareshë, ka mbaruar tetëvjeçaren
ISAKU	— elektrikist, 30 vjeç
XHEMALI	“ 22 “
SKËNDERI	“ 21 “
ANDONI	— prift që tani ushtron profesionin e kallajxhiut
MIRI	— shkes
MARIA	— anëtare e këshillit
SPIROJA	— sekretar i Partisë
I ATI I DHËNDRIT	— i ri nga fshati që mëson zanatin e elektrikistit
DJALI	
DAFINA	— shoqe e Zafirës
NDREKA	— fshatar, rreth të 60-tave
MARKU	— “ “ “ 50-tave

Figurantë. fshatarë, të rinj, të reja, gjeometër, teknikë.

(Ngjarjet zhvillohen në fund të viteve 60, në një fshat malor.)

AKTI I

SKENA I

(Një dhomë e zakonshme fshati, e madhe dhe me oxhak. Njëra derë të lidh me dhomën e zjarrit, kurse tjetra të çon në dhomën e miqve. Përballë janë dy dritare të vogla me hekura në formë kryqi. Dhoma e grave është më e ngritur 5-6 shkallë. Shkallët zbresin gjer në oborr ku është një portë e madhe.)

KOSTANDINI — Do të ishte mirë të na linin rehat. Kjo shtëpi s'është për dritë elektrike. Mua do të më pëlqente ta shoh kështu siç është deri ditën që do të mbyll sytë.

MIRI — Nuk është puna aty, Kostandin, se si të pëlqen ty ose mua. Ne i kemi ditët të numëruara dhe s'na vjen mirë që dikush të na shtyjë me bërryl, të na prishë gjumin, që të lëvizim një çikë, të ecim përpara, siç thonë, de! Mirë për krijimin e kooperativës, hajt po e bëjmë kabull se s'kemi si i shpëtojmë dhe ne, malësia, po...

KOSTANDINI — S'po të marr vesh!

MIRI — *(Përpiqet të buzëqeshë.)* Po ja, do të vijnë e do na shpojnë muret, çatitë, do hapin brima, do fusin tela me korent. Fap *(lëviz gishtin e madh)* dritë, fap, errësirë.

KOSTANDINI — Si në qytet.

MIRI — Si në qytet, po a janë shtëpitë tona si në qytet? Ja, të vajti fëmija dhe e zuri me dorë. Të iku.

KOSTANDINI — Korent.

- MIRI — Korent, po sa ka prapa ai malukat se! Janë ca shufra të spërdredhura që po t'i futësh në ujë vlon sikur të kesh futur shejtanin brenda.
- KOSTANDINI — Jo, ore! Këtë s'e kisha dëgjuar, ujë me korent...
- MIRI — S'e ke dëgjuar se ti nuk je i dalë, as shkollë s'ke, po më pyet mua. Jo se kam shkollë, jo, por kur isha në kamp...
- KOSTANDINI — Ku?
- MIRI — Në burg, de!
- KOSTANDINI — A, po!
- MIRI — *(Bën kryq.)* Zot na ruaj nga korenti! Shpikje më të keqe se atë të mos dish. E preke me dorë, top në vend. As ciu, as miu. Dëgjoje fjalën time, Kostandin!
- KOSTANDINI — Mund të jetë ashtu si thua ti, po prapë s'më besohet, se gjithë qytetarët s'janë budallenj që e kanë futur në shtëpi korentin.
- MIRI — Të tjera shtëpi janë ato, të tjera shtëpi janë tonat. *(Kërcet dera e dhomës së zjarrit. S'andejmi hyn Zafira me një tabaka dhe dy kafe. Fshatari merr kafën pa e vështruar vajzën, po ashtu dhe i ati. Zafira drejton trupin dhe bën dy tri hapa mbrapa. Kokën e mban të ulur dhe vështron që nën vetulla.)*
- KOSTANDINI — *(Vështron të bijën vrazhdë dhe i bën shenjë që të largohet. Zafira hyn në dhomën e zjarrit. Derën e lë hapur dhe përgjon.)* Nuk kam frikë, jo, shtëpia ime është gur, themelet gur, muret gur, çatia gur, po...
- MIRI — Edhe ti gur je, o Kostandin *(Me dredhi)*
- KOSTANDINI — Si thatë?
- MIRI — I fortë je.
- KOSTANDINI — Mbase.
- MIRI — Po, po, mirë e the, mbase! Eh, tani burri s'ka ku e tregon burrërinë; vdiqën ato kohëra, o Kostë!
- KOSTANDINI — *(E ka parë se e bija përgjon.)* Tyt! Lanet!

MIRI — Ç'thatë?

KOSTANDINI — *(Duke çukitur me mashë.)* I thirra asaj të ngrejë fälxhanet. *(Hyn Zafira me sytë përdhë. Merr filxhanet dhe largohet.)*

MIRI — Vdiqën ato kohëra. Tashti s'je më zot as i tokave të tua, as i bagëtisë, as i shtëpisë sate, de, as i fëmijëve të tu.

KOSTANDINI — Unë jam dhe do të jem.

MIRI — Ashtu qoftë, po duhet të mbahesh. Ja, ke vajzën. Ajo e para mund të të turpërojë. Ti e ke të fejuar që në djep, apo jo?

KOSTANDINI — Po!

MIRI — *(Tund kokën.)* Keq i ke punët. Nxirre sa më parë se nga ç'po marrim vesh, me këtë luftën e re kundër zakoneve...

KOSTANDINI — Ajo është pjella ime dhe unë i ati i saj.

MIRI — Ashtu është, po nderi e do që ta mbyllësh. Njerëzit e dhëndrit këtë porosi më dhanë dhe...

KOSTANDINI — E mbylla, e mbylla. Mjaft ndenji jashtë. Shkollën e mbaroi, tetë vjet shkollë. U thuaj të rrinë të qetë.

MIRI — Tetë vjet shkollë nuk janë pak për një burrë, kurse për një grua janë shumë.

KOSTANDINI — Mund të jetë ashtu si thua ti, po për çikën time jo. Mësuesi më mbeti në derë. Dhe të këshillit më mbetën në derë që ta çoja të ndiqte shkollën më lart, në qytet. Mësuesi thoshte se Zafira është... nxënëse shumë e mirë, po ata, të dhëndrit nuk donin, dhe unë isha me gjysmë mendje. Po, nejtë. Tani, ç'duan?

MIRI — Duan ta marrin.

KOSTANDINI — Si the?!

MIRI — Një ditë e më parë, brenda muajit, brenda javës. Ja që më mbeti mua kjo krushqi.

KOSTANDINI — Nuk e kuptoj përse nguten ata dhe ti, o Miri?

MIRI — Sepse s'ka më siguri prindi, o Kostandin! Është fushatë e madhe kjo, o Kostë!

KOSTANDINI — S'po ta marr vesh gjuhën, o Mir Shaluku.

MIRI — Fushata është si puna e ortekut. T'i bësh bisht se të rrëmben. Më mirë të shkojë goca në fat të vet. Tashti edhe veshët nuk çuditen nga ato që dëgjojnë. Ka plasur cipa fare. S'e ka për gjë çika të lëjë të fejuarin e të lëjë shtëpinë. Bën çfarë t'i shkojë për mend. Mjaft që të jetë kundër t'et, kundër zakonit. Nuk e kuptoj se ç'është ky dreq që u ka hyrë në tru. Jepe, Kostandin; një orë e më parë.

KOSTANDINI — Unë e kam të urtë! Pa shih! *(E thërrret duke goditur mashën pas vatrës.)*

ZAFIRA — *(Hyn ngadalë, kokulur, me sytë përdhë. Afrohet tre katër hapa dhe ngadalë ngre kokën.)*

KOSTANDINI — Ma ndiz! *(Ajo merr mashën dhe i ndez llullën.)* Shko! *(Zafira bën dy tri hapa prapa, pa u kthyer, pastaj kthehet anash dhe del ngadalë.)* — E, e pe?

MIRI — E pashë.

KOSTANDINI — Hë, si të duket?

MIRI — E bindur, si dele.

KOSTANDINI — Është dhe me shkollë. Ka më tepër shkollë seç kemi ne të dy bashkë. *(Qesh.)*

MIRI — *(Qesh.)* E po, mirë thonë që dituria është urti.

SKENA II

(Hyn plaka)

SOSIA — Mirë se erdhët!

KOSTANDINI — Pse u vonove, moj grua?

SOSIA — Në fshat erdhën disa punëtorë për dritat. I priti e gjithë brigada. Përtej shtëpisë, pranë obo-rrit tonë, do të ngrënë një kullë të vogël e të

gjatë, një kullë me një konak të vetëm. Nga kjo kullë do të marrë dritë fshati ynë dhe fshati fqinj. Ezgjodhën vendin pranë shtëpisë sonë që të bjeri në mes të dy fshatrave. Si puna e shkollës së vjetër.

MIRI — E, të thashë? Ja, paskan mbërritur. Pa, pa, sa të shpejtë që janë! Sa erdh haberi, erdhën dhe ata.

KOSTANDINI — E pastaj? (*Sheh me inat plakën.*)

SOSIA — Hiç. (*Murmurit nëpër dhëmbë.*) Pastaj... njëri prej punëtorëve do të rrijë te ne.

KOSTANDINI — Si?!

SOSIA — Njëri, vetëm njëri. Të tjerët do të shkojnë nëpër dyert e tjera.

KOSTANDINI — Kush vendosi kështu?

SOSIA — Maria.

KOSTANDINI — Kush, moj?

SOSIA — Maria, o burrë, Maria e këshillit!

KOSTANDINI — E pse s'ma tha mua Maria po të tha ty? Kush është zot këtu?

SOSIA — Mos u rrëmbë! Mua më gjeti, mua më tha. Po të të kishte gjetur ty, ty do të të thoshte.

MIRI — E po, tashti kështu u kthyen punët, o Kostë. Gratë s'janë më veç për punë shtëpie. Ato kanë shumë gjëra në dorë, bile dhe këshillin.

KOSTANDINI — Jo, besa, në shtëpinë time s'kanë kurr-gjë. Pas vdekjes sime, le t'i bjeri zjarri. Sa jam gjallë, jam unë. Për këtë nder burri u vranë gjithë burrat e kësaj shtëpie.

MIRI — E di, e di fort mirë se ç'shtëpi pushke ka qenë dhe është kjo kullë e veçuar midis dy katundeve.

SOSIA — (*Duke psherëtirë.*) O zot! Si jua mban zemra të zini në gojë atë kohë të kobshme, që nxiu këtë shtëpi.

KOSTANDINI — Mjaft, grua!

SOSIA — Ja, ai po vjen.

KOSTANDINI — (*Bëhet nevrik, lëviz i shqetësuar drejt dritares dhe sheh punëtorët që po vijjnë.*)

ZAFIRA — (*Ka dëgjuar gjithë bisedën te pragu i derës.*)

Flet me shpoti.) Tatë! Po zakoni thotë që miku të pritët mirë!

KOSTANDINI — Tyt, lanet, ti do të më mësosh mua?!
Dhe çfarë! Ç'thotë zakoni?

SOSIA — Ku do ta vendosim?

KOSTANDINI — Në konakun e miqve, ku gjetkë.

MIRI — *(Me ironi)* Mirëmbetsh, o burrë! Ky do të jetë i pari mashkull që do të rrijë gjatë në këtë shtëpi. Qoftë e hajrit ardhja e tij! *(Largohet.)*

SKENA III

(Hyjnë Maria dhe tre pënëtorë. Të gjithë i kanë duart e zëna me plaçka, kush me trasta, kush me rrytë, kush me valixhe ose pallto të madhe. Kanë bërë shumë rrugë dhe janë të lodhur dhe me baltë, janë dhe të gëzuar e të qeshur. Dikush i ka bërë të qeshin që jashtë. Hyjnë gjithë zhurmë e gëzim. Përhëndeten me Sosen, pastaj me Kostandinin që rri e pret në dhomë.)

MARIA — Ta zumë konakun, o Kostandin! *(I jep dorën.)*

KOSTANDINI — Mirë sa ju pruri e mira!

XHEMALI — *(I zgjat dorën.)* Tungjatjeta, i zoti i shtëpisë!

KOSTANDINI — *(I jep dorën.)* Tungjatjeta e mirë se erdhët?

SKËNDERI — A je burrë i fortë, o Kostandin?

KOSTANDINI — Vallahi si plak nuk jam keq, gjynah të qahem... Po emrin nga ma ditke?

SKËNDERI — Ka nja dy orë që ta mësova emrin. Në rrugë pyeta një fshatar se sa mban fshati juaj, ai na tha se pas kullës së Kostandinit do dhe një gjysmë ore. Bile na e tregoi me dorë shtëpinë tuaj majë malit. Si bëmë dhe një copë

udhë kulla na humbi sysh. Shyqyr që gjetëm shoqen e këshillit.

KOSTANDINI — Edhe po të mos e kishit gjetur këtë (tregon Marien) shtëpinë time do ta gjenit. Rruga vetë do t'ju sillte në oborrin tim dhe nata do t'ju detyronte të trokisnit.

SKËNDERI — Qoftë me nder kjo shtëpi!

KOSTANDINI — Ejvallah! Po ti, o mik? (I drejtohet Isakut dhe i zgjat dorën.)

ISAKU — (I jep dorën.) Për besë, u lodhëm. Kur pamë shtëpinë tënde na u çelën sytë.

KOSTANDINI — Mirë se ju pruri e mira, o burrë, urdhëroni e zini vend!

MARIA — Jo, jo faleminderit! Nuk do të zenë vend. Vetëm njëri do të rrijë këtu, të tjerët do t'i çoj në fshat. Këta s'janë miq vetëm për një natë.

KOSTANDINI — Ashtu qoftë, po uluni njëherë.

XHEMALI — Jo, faleminderit, po të ulemi s'ngrihem më. — (Shikon nga Maria. Kostandini e vë re.)

KOSTANDINI — Jua paska prishur mendjen kjo flokëprera. Po derisa shkelët në konakun tim do të bëni si them unë e jo si thotë ajo. I pari në këtë shtëpi jam unë. Dhe aq bukë sa për tre burra kam.

MARIA — Ju thashë që të hynte vetëm njëri? Ky, po të futi në shtëpi, s'të nxjerr pa lagur. Ulemi atëherë! (Të gjithë ulen. Sosia del.) Rrimë ca sa të çlodhemi, pastaj nisemi! S'kemi ç'i bëjmë Kostandinit.

KOSTANDINI — Epo, mirë se erdhët! (U jep dorën me radhë sipas zakonit. Maria e kupton se plaku do t'i pyesë të gjithë, ia merr fjalën nga goja.)

MARIA — Të gjithë janë elektrikistë. (Kostandini, që ishte bërë gati të fliste, përcillet dhe matet përsëri t'i pyesë. Po Maria përsëri ia pret fjalën.) Dhe që të gjithë janë nga qyteti, punojnë në NISH-elektrikun.

KOSTANDINI — Po ti prit një herë, oj e këshillit,